

Politiek Eberhard van der Laan

'Snotdorie, we kijken naar de herhaling!'

Hij vindt er niks aan in Den Haag. Vijf jaar na de moord op **Van Gogh**, geeft de minister voor Integratie zijn kijk op de **islam**, de rechtsstaat en links. 'Als ik vanavond in mijn bedje stap, wil ik na één seconde slapen.'

Kustaw Bessems

Je kon op een kilometer al zien dat Theo au fond een heel lieve man was', zegt minister Eberhard van der Laan voor Wonen, Wijken en Integratie. 'Zij het heel puberaal. Hij was een vriendje van Felix Rottenberg en een van de eerste keren dat ik Theo ontmoette, was op de brug bij mijn oude kantoor, aan de Keizersgracht. Theo had weer eens een grote mond over de PvdA. Toen hebben we gedaan alsof we hem in het water zouden gooien. Felix en hij liepen altijd te dollen en ik hielp graag mee. Hij was niet de lichtste van Amsterdam, maar het lukte ons hem op te tillen. Theo was echt bang dat we het zouden doen.'

Van der Laan was, tot hij vorig jaar minister werd, bijna vijfentwintig jaar advocaat in Amsterdam. Daarnaast zat hij in de jaren negentig in de gemeenteraad, ook als fractievoorzitter. 'Mij vond Theo geloof ik niet de allerslechtste van de PvdA. Dat betekende niet veel voor, want hij vond de PvdA zó slecht.'

Wanneer denkt u aan Theo van Gogh?

'Bijna elke keer dat het over vrije meningsuiting gaat. Wat betekent de komst van mensen die de politieke islam aanhangen, met hun incasseringvermogen, voor wat hier gebruikelijk is? Voor wat wij in zes-zevenhonderd jaar humanistische ontwikkeling hebben veroverd? Dat stond al op het spel vóór de moord, maar kreeg ineens een leven- en doodproportie. Even.'

Even? Nu niet meer?

'Degene die dat zegt, is een sufferd. Dat weet je nooit zeker. Maar goddank is door een heleboel mensen aan alle kanten van de streep heel verstandig gereageerd. Ik was bezorgd dat het echt uit de hand zou lopen. Dat meer Mohammed B.'s zouden ontstaan. Ik meen te zien dat het rustiger is en dat het gevaar kleiner is.'

Kan iemand nu zeggen wat Van Gogh zei en veilig zijn?

'Ik ben geen waarzegger. Ik denk dat het beter is geworden. De reacties op de moord hebben duidelijk gemaakt: tot hier en niet verder. Vrijheid van meningsuiting is zo belangrijk in onze cultuur, als je daar niet tegen kan, moet je maar weg uit die cultuur. Heeft u niet een heel grote consensus gevoeld: dit nooit weer?'

Nee. Te vaak klonk het zinnetje: je mag natuurlijk niemand vermoorden, maar...

'Ik heb ook wel foute dingen gezien, maar bij de meeste mensen toch dat zuivere verdriet en die totale schrik.'

'Iets waar ik de laatste dagen weer aan heb moeten denken is hoe na de moord autoriteiten het volk begonnen toe te spreken. Ze zeiden dat het rustig moest blijven. Terwijl iedereen rustig was. Ik vond het ronduit beledigend, die autoriteiten waren zelf in paniek. Het werd me zo dol dat ik Job Cohen heb opgebeld – hij was niet de enige die dat deed, hoor. Ik zei: jullie moeten ophouden zo neerbuigend over de bevolking te praten. Die is kalm en waardig.'

Als het nu zo veilig is, zou je veel harde grappen verwachten over de

islam. Actueel genoeg. Maar die zijn er haast niet.

'Nee. U denkt dat dat zelfcensuur is? Ik heb in ieder geval het grootst mogelijke respect voor cabaretiers die wel hun ding doen. Ik heb in *Koefnoen* toch wel eens een stevige kritiek op moslims gezien. En daar vreselijk om gelachen.'

Wat vindt u van de islam?

'Niet veel anders dan van het christendom of het jodendom, waar het de goegemeente betreft. Alleen, in Nederland hebben wij geen politiek activistisch christendom of jodendom. Dat hebben we wel gehad in de islam. En hier en daar nog wel. Dat maakt ons alert. Maar we moeten geen onzinconclusies trekken over de islam of alle islamieten. De grote meerderheid heeft helemaal niet dat politieke in de islam en is net zo braaf als mensen in Urk of Katwijk of weet ik veel.'

U was eens te gast bij een talkshow van Theodor Holman, een goede vriend van Van Gogh. Die zei zo iets als: ik heb niks tegen moslims, maar wel tegen die kut-islam.

'Hij maakte onderscheid tussen de mensen en het geloof...'

En u reageerde vrij instemmend.

'Nou, dat weet ik niet. Ik ben niet van de gelovigen. Van geen enkel geloof. Weet je, een voordeel van 54 zijn, is dat je nog hebt meegemaakt dat in Nederland – toen er nog geen islamiet te bekennen was – bijvoorbeeld homoseksuele mensen door hun geloofsomgeving doodongelukkig werden gemaakt. Of vrouwen heel erg werden gediscrimineerd. En abortus

Eberhard Van der Laan: 'Ik wil geen echte politicus worden.' EVERT-JAN DANIELS

en euthanasie onbespreekbaar werden gemaakt. Ik kom uit een gereformeerd milieu, mijn opa was een dominee. Maar mijn moeder viel van haar geloof en ging die strenge geloofsgemeenschap in met brochures die ze had geschreven over abortus en euthanasie. En om mensen over te halen wél hun homoseksuele zoon te accepteren. Dat zich losvechten heb ik heel erg meegemaakt. En wat ik nou bij de islam als gevoel heb, is: snotdorie, we zitten naar de herhaling te kijken van de vele eeuwen die we nodig hebben gehad om ons naar die vrijheid te knokken. Dat hoeven we toch zeker niet allemaal óver te doen? Dat gevoel heb ik, dat herken ik ook van heel veel Nederlanders.'

Waarom vindt links het moeilijk om de islam net zo tegemoet te treden als het christendom?

'Daar heb ik veel over nagedacht, want het is heel curieus. Vanuit het opkomen voor zwakkeren is een gevoeligheid ontwikkeld voor racisme. Dat heeft geleid tot politieke stellingen die – terwijl de omgeving veranderde – uit goede bedoelingen werden volgehouden. Je kreeg dat mensen vanuit een beschermingsgedachte werden voorgetrokken. En degenen die dertig jaar geleden vernieuwingsgezind waren, werden

stokstijve paarden die geen millimeter meer vooruit of achteruit konden.'

Dan, uit zichzelf: 'Er is nog zo'n raadsel waar ik niet mee uit de voeten kan. Sommige joodse mensen nemen er volkomen terecht aanstoot aan dat het Midden-Oostenconflict leidt tot actie hier tegen de slachtoffers van de holocaust. Het wegschoppen van herdenkingskransen door Marokkaanse jongens was een erg voorbeeld. Maar in die boosheid wordt dan gezegd: ze moeten het land uit. Terwijl onderscheid maken en generaliseren nou precies datgene is wat uiteindelijk als holocaust tot de grootste ramp in de menselijke geschiedenis heeft geleid.'

U zou naast joden ook sommige homo's en kunstenaars kunnen noemen. Maar u slaat een stap over. Namelijk dat zij zich niet beschermd hebben geweten door partijen als de uwe.

'Ik lever geen kritiek op die mensen! Ik vind het onverdraaglijk dat we die situatie hebben laten ontstaan. Want ik weet dat veel van hen ook zich ook liever aansluiten bij datgene wat positief gericht is naar een samenleving. Ik gebruik het om mij en mijn mensen de energie te geven om te knokken voor een oplossing.'

Theo van Gogh over PvdA'ers

'Vooral dankzij de PvdA hebben de duisterste Middeleeuwen vrij spel gekregen in een land dat gegijzeld wordt door minderheden.'

Over Ad Melkert

'Waar ik kan, zal ik Melkert als moordenaar blijven aanmerken, want ik kan hem niet anders zien; een demagoog zonder talent die om geweld vroeg.'

Over Fatima Elatik

'Vrije meningsuiting geldt net zo goed voor een publieke slavin van de geitenneukers.'